

Kirkens væsen og opgave

Kirkernes Verdensråd har offentliggjort et oplæg til et fælles-kirkeligt dokument om kirkens væsen og opgave.¹

En teologisk arbejdsgruppe har udarbejdet det nedenfor gengivne svar, som er tiltrådt i Danske Kirkers Råd

Af Danske Kirkers Råd ²

Metodologiske Overvejelser

Det er helt tydeligt, at dokumentets grundlæggende udgangspunkt er de konfessionelle spaltninger.

Dette kommer f.eks. klart frem i de 'grå bokse', der giver en oversigt i listeform over forskellige konfessionelle standpunkter, og hvor det formodentlig må antages, at der foreligger en underforstået motivation i retning af at overvinde dem. Selv om man naturligvis kan håbe på dette, viser et århundredes økumeniske erfaringer, at dette næppe i øjeblikket er indenfor realistisk rækkevidde. At tage udgangspunkt i den konfessionelle forskellighed kan synes naturligt, fordi en sådan pluralisme udgør den kontekst, som vore kirker lever i. Det er i denne kontekst, at de skal udvikle sig til noget

¹ Kirkernes Verdensråd har udarbejdet et vigtigt fælles-kirkeligt dokument om, hvad vi på tværs af kirkeskel kan sige om kirkens væsen og opgave: *The Nature and Mission of the Church*. Dokumentet er blevet sendt ud til Kirkernes Verdensråds ca. 350 medlemskirker i hele verden med henblik på tilbagemelding. Folkekirkens Mellemkirkelige Råd tog initiativ til et svar på dette vigtige kirkelige dokument og inviterede Danske Kirkers Råd for at sikre den økumeniske dybde og bredde. På denne baggrund nedsattes en teologisk arbejdsgruppe, der gennem et års tid har gennemarbejdet et udkast til svar fra Danske Kirkers Råd. Arbejdsgruppen har bestået af Bent Hylleberg (Baptistkirken), Michael Marvell (Frelsens Hær), Lars Messerschmidt (Den katolske Kirke), Poul Sebbelov (Den danske ortodokse Menighed), Jørgen Thaarup (Metodistkirken), Anna Marie Aagaard (Folkekirken), Peder Nørgaard-Højen (Folkekirken), Anders Gadegaard (Folkekirken og formand for arbejdsgruppen). Som sekretær har medarbejder i Folkekirkens Mellemkirkelige Råd Jan Nilsson fungeret. Med enkelte justeringer godkendte Danske Kirkers Råd svaret ved konsensus på et rådsmøde den 2. september 2009. Svaret er sendt til Kirkernes Verdensråd (Faith and Order) og indgår i en international drøftelse i oktober 2009. Dokumentet *The Nature and Mission of the Church* (engelsk tekst) kan læses ved at **klikke her**.

² Svaret fra Danske Kirkers Råd blev godkendt i den engelsksprogede version, i hvilken det af hensyn til behandlingen i Kirkernes Verdensråds organer var udarbejdet. Svaret er efterfølgende blevet oversat til dansk af Erling Tiedemann; den teologiske arbejdsgruppe har med enkelte modifikationer godkendt oversættelsen.

andet – noget, som vil være i stand til at overvinde konfessionel uenighed og hele de dybe sår fra den konfessionelle skyttegravskrig. Når man efterlyser nye veje, er det vigtigt at vide præcist, hvor man befinder sig her og nu.

Men dette udgangspunkt kan lede vild. Det kunne være mere konstruktivt at begynde med, hvad alle kristne kirker har fælles: den levende tradition, sådan som den finder udtryk i gudstjenestefællesskabet og fælles handlinger. Alle kristne har et fælles sprog, der har sine rødder i Skriften, og som udtrykker sig i den tidligste trosbekendelse. Dette kan man opfatte som en slags kristent *Ursprache*, som stadigvæk bruges i så godt som alle kirkers gudstjeneste. Imidlertid tilsløres den dybere betydning af dette *Ursprache* i alvorlig grad, ikke mindst fordi kirkerne har indført deres egne fortolkninger og deres egen konfessionelle sprogbrug, idet hver enkelt kirke hævder, at dens konfessionelle holdning er den eneste gyldige, når det gælder at forkynde og fortolke det kristne budskab.

Man vil kunne argumentere for, at vi ikke kan gøre andet end at tage vore forskellige sprogbrug og vore fortolkninger i anvendelse, hvis vi overhovedet ønsker at tale om vor tro. Enhver taler i sit eget sprog, sin egen dialekt. Men det er lige præcist årsagen til, at interkonfessionelle bestræbelser ikke kan begynde – eller i hvert fald ikke *alene* kan begynde – med de dogmatiske forskelle, uanset hvor væsentlige sådanne diskussioner end måtte være. Interkonfessionelle bestræbelser må nødvendigvis begynde dér, hvor vi befinder os, nemlig som værende ét i Kristus og derfor ét med hinanden. I den økumeniske dialog møder vi *lex orandi* før *lex credendi*. Kristen gudstjeneste tager enhver fortolkning og enhver sprogbrug til sig i en stærk og levende indsats for at forsoner dem med hinanden, således at *lex credendi* stadig mere kan komme til at spejle den levende tradition, sådan som den aktualiseres og kommer til udtryk, når kristne kirker fejrer gudstjeneste og beder.

Til trods for alt, hvad der er opnået af positivt på det ekklesiologiske område, er forfatterne til nærværende besvarelse helt på det rene med den kendsgerning, at der os imellem ikke hersker fuld enighed om det teologiske indhold af begrebet 'Kirken'. Vi repræsenterer kirkesamfund, som ikke er i fuldt fællesskab med hinanden, og som endda af og til udelukker hinanden, hvad angår adgang til sakramenterne. Men overbevisningen om, at enhver trosretnings medlemmer på en eller anden måde er forbundet med Kristus, ansporer alligevel både vor beskedne indsats i retning af – og vort inderlige håb om – at disse tendenser må blive overvundet, og at vi må nå til en stadig dybere fælles forståelse af Hans Kirke.

Kapitel 1: Den Treenige Guds Kirke

Sektion A: Kirkens væsen, §§ 9 – 33.

§ 9 identificerer Kirken som *creatura verbi et creatura spiritus* og dermed som Guds gave. I dette afsnit fremhæves den treenige Gud som årsag og ophav til – som giveren af – Kirken som fællesskab, mens §§ 10, 11 og 13 mere går i dybden med hensyn til Guds gave. Gud skaber Kirken som samfund ved at drage mennesker ind i et livsfællesskab med sig, idet Han ligedanner mennesker med Kristus ved at gøre dem til lemmer på Kristi legeme. Gennem en delagtighed i Guds liv, sådan som dette liv formidles til os gennem evangeliets levende stemme, sakramenterne og trofast tjeneste, bliver de Guds Kirke – en både guddommelig og menneskelig realitet, et *mysterion*, jf. § 45.

Forsøgene i disse afsnit (og i lignende afsnit i resten af teksten, fx i § 49) på at formulere en ekklesiologi, som holder giveren og gaven sammen, vinder genklang hos os. Det lykkes for teksten at knytte giver og gave sammen, og dermed undgår den enten at gøre den ene, hellige, katolske og apostolske Kirke til alt for meget at være objektivt givet (nemlig ved udelukkende at lægge vægt på

Gud som nådens giver) eller at gøre kirken alt for subjektiv (nemlig ved udelukkende at fokusere på menneskers modtagelse eller ikke-modtagelse af Guds gaver).

Skønt vi medgiver, at senere dele af teksten går mere i dybden med hensyn til sakramenterne og embedet som redskaber for Gud, når han giver os 'tro i fællesskab', så mener vi dog, at de indledende afsnit om Kirkens natur også kræver en udtrykkelig henvisning til den gudstjenstlige ramme, inden for hvilken denne ekklesiologi finder mening. Vi forstår teologi som udlægning af den kristne praksis. Den treenige Gud er en Gud, der først lovprises og bedes til; der først dyrkes i gudstjenesten, og hvis fortælling fortælles. At tale om Gud handler også om at gøre noget legemligt – såsom at spise og drikke, at vaske synder af i dåbens vand, at tage del i gudstjenesten og at tjene vor næste. Det er den faktiske gudstjeneste i fællesskab, som giver indhold til, hvad kristne mener med 'Gud', selv om en sådan levende bekendelse ofte ikke svarer til fællesskabets ord og til den selvforståelse, som udtrykkes i trosbekendelser – jf. den tekstboks, der følger efter § 13.

På samme måde er vi enige i, at afsnittene i A II (Bibelske indsigter) ikke alene forudsætter et 'og' (Bibelen og den levende tradition), men også 'en hermeneutisk cirkel' – det er gennem at tolke Skriften, at den kristne menighed tolker sig selv. Afslutningen af den bibelske kanon er både en virkning af og årsag til cirkelbevægelsen mellem den bibelske tekst og den gudstjenestefejrende menighed. Således eksisterer Bibelen *takket være* den gudstjenestefejrende menighed, *til brug* for den gudstjenestefejrende menighed og *for at forme* den gudstjenestefejrende menighed.

I overbevisningen om, at gudstjenesten, sådan som den faktisk former sig, tolkningen af Bibelen og formuleringen af troslæren er et sammenvævet hele, anerkender vi, at der eksisterer en bred mangfoldighed af måder at læse Bibelen på og af kirkeopfattelser (jf. § 16), som teologien ikke fuldt og helt og entydigt formår at give udtryk for (jf. § 45 og § 60). Forskelle i måder at læse Bibelen på og i dogmeformuleringer bliver kun en hindring for kristen enhed, når én måde at læse på og én teologisk tradition defineres som den ene og eneste legitime kristne hermeneutik og således bliver gjort absolut som en afgud. Det følger heraf, at vi opfatter økumeniske bestræbelser som forsøgene på at opmuntre kristne trofællesskaber til at anerkende hinanden som analoge veje til at vidne sandt om den ene Gud, Fader, Søn og Helligånd og om det ene *koinonia*, der ikke har sin grund hverken i etnisk oprindelse, race eller social gruppe, men i Guds gave – en ny skabning (jf. § 26).

Sektion B: Kirkens sendelse, §§ 34 – 42.

Vi bekræfter *Faith and Order*-udkastets fokus på mission som værende en konstitutiv del af Guds Kirke i tjeneste for Guds herredømme. På linje med udkastet ønsker vi at bekræfte, at en troværdig, apostolisk Kirke er en missionerende kirke (§ 35) i en bestemt tid og på et bestemt sted. En missionerende kirke er en livsform – i gudstjeneste, forkyndelse, og tjeneste (leitourgia, kerygma og diakonia; jf. § 36) – indenfor en bestemt historisk kontekst. Og selv om dét at følge den korsfæstede og opstandne Kristus er lig med at søge liv i overflod for alle, så kan forfølgelse og martyrium blive konsekvensen for missionsbevidste kristne menigheder i en brutal verden.

Kapitel II: Kirken i historien

Som danskere, der lever i et sekulariseret samfund, kan vi genkende beskrivelsen i § 51 af et svælg mellem 'believing' og 'belonging'. Denne skelnen støttes af empiriske data. Afsnittene om 'Kirken og synd' (§§ 50-56 med den tilhørende tekstboks) sætter fokus på den kendsgerning, at den teologi-

ske debat om 'Kirken og synden' ikke har formået at formulere sig overbevisende. Det forekommer os, at troende kristne forholder sig mest adækvat til den individuelle og kollektive synds magt ved at gå til den barmhjertige, treenige Gud med det angerfulde hjertes bøn: '*Se ikke på vore synder, men på din Kirkes tro*'. De kristne tror, at Kirken er Kristi ene og hellige legeme, men fordi 'den historiske Kirke' rent faktisk fremtræder, som den gør, har vi behov for '*den bodfærdighed, indbyrdes forsonlighed og genoprettelse*' (§ 59), som kan identificere vore lokale menigheder som ikke bare vores kirke, men også *Jesu Kristi Kirke* (§ 66, samt tekstboksen og New Delhi-Erklæringen).

Vore drøftelser om sektionerne B, C og D, §§ 57 – 66, " Fællesskab og mangfoldighed" (sammen med de tilhørende tekstbokse) og kapitel III, sektion B og C, §§ 74 – 81 "Dåb" og "Eukaristi" (med tekstbokse) har vist de fortsat divergerende opfattelser med hensyn til ekklesiologi og kirkelig *ordo*, sådan som der er redegjort for i udkastet. Vi konstaterer, at der findes kirkesamfund, hvis kald ikke omfatter at meddele sakramenter, men som ikke desto mindre opfatter sig selv som delagtige i Kirkens sakramentale liv. Set som helhed forekommer det os, at disse afsnit i teksten går let hen over problemerne. De beskriver adækvat forståelsen af et '*reelt men ufuldstændigt fællesskab*' samt den økumeniske tilnærmelse, der er blevet opnået. De åbner imidlertid ikke nye veje med hensyn til at bløde op på tilvante teologiske formuleringer omkring disse spørgsmål – veje, som det ville koste kirkerne at betrede.

Kapitel III: At leve det kristne fællesskab i og for verden.

I erkendelse af vor fælles overbevisning om, at det er sammen med hinanden, at syndere bliver til Kristi legeme og til noget, der er større end dét, de var som enkeltpersoner, vil vi gerne fremhæve vores enighed med teksten i § 71, hvor 'den apostolske tradition' formuleres i aktive begreber.

Apostolicitet – 'Kirkens permanente karakteristikon' – betyder, at den bærer vidnesbyrd om apostolernes tro, sådan som denne er nedfældet i Bibelen, at den forkynder og nyfortolker dette vidnesbyrd, at den fejrer dåb og eukaristi, videregiver embedets ansvar, har fællesskab i bøn og lidelse, at den tjener de nødlidende og gensidigt deler de gaver, der gives til hver kirke. Vi opfatter *lex orandi – lex credendi* princippet derhen, at det omfatter alle disse handlinger, og følgelig forstår vi vort økumeniske kald som kaldet til at skabe en sådan praksis, at den konkrete lokale kirke bliver et levende vidnesbyrd om den apostolske tro.

Vi bekræfter, at den apostolske tjeneste, der påhviler alle troende (§ 82 – 89, med tekstboks), udføres af både lægfolk og ordinerede, men bemærker her, a) nogle protestantiske traditioners læggen vægt på at knytte alle troendes tjeneste sammen med specifikke kirkelige funktioner og forpligtelser, der tillægges lægfolk, både kvinder og mænd; b) den ortodokse og romersk-katolske monastiske tradition som en særlig form for vidnesbyrd; c) sammenfletningen indenfor den ortodokse og den romersk-katolske kirke af en historisk bispe-succession (kun mænd) med gyldigt forsæde ved eukaristifejringen og med videregivelsen af den ene apostolske tro; d) de forskellige udgaver af et treleddet embede (jf. § 87); e) den lutherske traditions mangel på en fælles global praksis og en fælles af alle accepteret forståelse af det ordinerede embede og f) diskrepansen, som opleves i alle vore kirker, mellem praksis og teori, hvad angår den apostolske tjeneste, der gælder for *alle* troende.

I overensstemmelse med §§ 90 – 97 bekræfter vi, at kirkerne både har brug for det almindelige præstedømme, der gælder alle troende, for det ordinerede præstedømme og for en eller anden form for *episkopé*, udøvet både på det personlige plan, på menighedens plan og kollegialt. Skønt vi er ganske parate til at vedgå de skiftende roller og former, som det særlige præstedømme har antaget og antager (og mindre parate eller 'overhovedet ikke' parate til at udstrække embedspræstedømme til også

at omfatte kvinder), så er forholdet mellem en historisk bispesuccession i det apostolske embede og Kirkens apostolske kontinuitet (jf. § 89, tekstboks f) stadig et uløst spørgsmål. Manglen på konvergens mellem de forskellige former for ordineret præstedømme forplanter sig i varierende opfattelser med hensyn til 'konciliaritet og primat' (§§ 99 – 104).

Den romersk-katolske Kirke tillægger biskoppen af Rom paveligt primat. De ortodokse og protestantiske traditioner har antaget forskellige former for konciliaritet som veje til at udtale sandheden på hele Kirkens vegne. Vi noterer os imidlertid, at Den ortodokse Kirkes vægt på konciliariteten indbefatter begrebet om samtidig lighed og primat indenfor hierarkiet (jf. § 97). Vore overvejelser vedrørende 'autoritet' (§§ 105 – 108) i sammenhæng med 'konciliaritet og primat' har fokuseret på begrebet autoritet som noget, der nødvendigvis er integreret i kirkelegemet – hvad enten dette så sker hierarkisk, eller autoriteten betros til mere horisontale strukturer. Hverken Bibelen, de tidlige kristne trosbekendelser eller vore nedarvede 'bekendelsesskrifter' tolker sig selv. I stedet for at udforme én institutionaliseret måde at udøve kirkelig autoritet på, forekommer nøglespørgsmålet os at være: Hvorfra forventer et kristent trosfællesskab vejledning med hensyn til, om dets aktuelle tankesæt og praksis fortsat ligger i forlængelse af apostlenes tro?

Kapitel IV: I og for verden

Dokumentet identificerer forskelle i etiske standpunkter som noget potentielt kirkesplittende. I dag truer dette spørgsmål fremskridtene i den økumeniske bevægelse. Kirkerne har ikke nået til en fælles forståelse af begrebet *etisk vranglære*, og en meget større indsats må gøres for at undgå yderligere splittelse blandt kirkerne.

Set fra vort synspunkt trænges der til en afklaring af, hvorvidt – og i bekræftende fald i hvilken grad – etik skal betragtes som en integreret del af ekklesiologien? Efter vor opfattelse går udkastet for let hen over dette spørgsmål.